

10. Keramisk ordlista

- arabesk* Linjebetonade ytornament i form av starkt stiliserade bladrankor och andra växtmotiv.
- benporslin* Fuksintätt, genomskinligt porslin, framställt av i huvudsak vitbrännande lera, fältspat, kvarts och benaska.
- bicottura* Italiensk benämning på torrpressade plattor som är tvågångsbrända, d.v.s. gods och glasyr är brända vid två olika tillfällen. Plattorna kan ha olika vattenabsorption och ingå i båda grupperna kakel- och klinkerplattor.
- biskvi* Bränd rågodsskärv.
- celadon* Namn på en hel rad porslins- och stengodsglasyrer från Kina som innehåller fältspat.
- cementmosaikplattor* Gjutna plattor av cement och olika naturstensmaterial, med slipad yta. Kallas även *Terrazzoplattor*. Ej keramik.
- chamotte* Bränd och vanligen krossad lera, används som magringsmedel.
- chamottering* Inblandning av chamotte i en massa.

<i>cotto</i>	Plattor av oglaserat lergods mer rödgul till brun färg. Har ofta hög vattenabsorption och kallas i Sverige ”terrakotta”. Andra namn förekommer, i Italien ”cotto toscano”, i Spanien ”gres catalan” i Frankrike ”terre cuite”. De brukar räknas till gruppen klinkerplattor även om vattenabsorptionen ibland är högre än normalt för denna grupp.
<i>dekalkomani</i>	Se <i>tryckdekorering</i> .
<i>drejning</i>	Manuell formgivning av plastisk massa på drejskiva.
<i>drejskiva</i>	Plan, horisontellt roterande skiva för drejning.
<i>emalj</i>	Genomsynlig eller ogenomsynlig, glasig ytbeläggning på metall (jfr glasyr).
<i>engobe</i>	Matt täckande ytbeläggning som erhålls genom påläggning och bränning av en massa, bestående av kaolin eller lera, flussmedel och i allmänhet färgmedel.
<i>engobering</i>	Anbringande av engobe.
<i>fajans</i>	Lergods med ljus (vanligen vit), täckande glasyr, ofta dekorerad med målning före bränningen.
<i>fajans</i>	Ursprungligen lergods med vit ogenomskinlig tennglasyr. Fajans är namnet på kakelplattor i vissa länder, bl.a. Norge. Ingår i gruppen kakelplattor. Namnet kommer från den italienska staden Faenza.
<i>finkeramik</i>	Kollektiv benämning på hushållsgods, elkeramik, kakelplattor, m.m.
<i>”fix”</i>	Se <i>fästmassa</i> .
<i>fogmassa</i>	Vanligen cementbunden massa för fogning mellan kakel- och klinkerplattor på golv och väggar. Även hårdplastbundna (t.ex. epoxi) fogmassor förekommer för speciella ändamål.
<i>frostbeständighet</i>	Motståndsförmåga hos vattenmättat material mot frost.
<i>frostresistens</i>	Frostbeständighet provad enligt normerad metod.
<i>färgton</i>	Produktens (glasyrens) färg, angiven t.ex. enligt NCS-systemet.
<i>fästmassa</i>	Vanligen cementbunden massa för montering av kakel- och klinkerplattor på golv och väggar. Även organiskt bundna, s.k. kakellim, och hårdplastbundna (t.ex. epoxi) fästmassor förekommer.

<i>glas</i>	Smälta som stelnat utan att kristallisera, t.ex. såsom enda beståndsdel eller huvudbeståndsdel i glasyr och såsom bindemedel (glasfas) i den brända skärven.
<i>glasering</i>	Anbringande av glasyr.
<i>glasyr</i>	Genomsynlig eller ogenomsynlig, glasig ytbeläggning på keramiskt material (jfr emalj).
<i>granitkeramik</i>	Plattor av porslinskvalitet med mycket låg vattenabsorption. (engelska: porcelain stoneware). Kallas i Sverige <i>granitkeramik</i> men har ingenting med naturstensmaterialet <i>granit</i> att göra. De ingår i gruppen <i>klinkerplattor</i> . Se <i>Gres porcellanato</i> .
<i>Granito/Granitti</i>	Äldre italienska benämningar på <i>gres porcellanato</i> , ”porslinsplattor”. Kallas i Sverige ” <i>granitkeramik</i> ”.
<i>Gres porcellanato</i>	Italiensk benämning på plattor av porslinskvalitet med mycket låg vattenabsorption. (engelska: porcelain stoneware). Kallas i Sverige <i>granitkeramik</i> men har ingenting med naturstensmaterialet <i>granit</i> att göra. De ingår i gruppen <i>klinkerplattor</i> .
<i>Grès</i>	Det franska ordet för stengods som avser plattor med låg vattenabsorption. Ingår i gruppen <i>klinkerplattor</i> .
<i>grovkeramik</i>	Kollektiv benämning på tegel, klinker m.m.
<i>kakelplatta</i>	Väggplatta av lergods med täckande glasyr.
<i>kaolin</i>	China clay (”porslinslera”), vittringsprodukt; används vid de flesta keramiska tillverkningar där rent vit färg eller god eldfasthet önskas
<i>keramik</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Läran om de keramiska materialen och dess tekniska tillämpning; 2. Kollektiv benämning på föremål av keramiskt material.
<i>keramiskt material</i>	Material framställt av en massa, innehållande lera eller andra mineraliska ämnen.
<i>klinkerplatta</i>	Oglaserad eller glaserad platta av stengods
<i>krackelering</i>	Kan vara en eftersträvd, mindre och kontrollerad sprickbildning i glasyren för att uppnå dekorativa effekter som dessutom kan färgas för att framhäva mönstret. <i>Krackelering</i> kan också vara oönskad och bero på alltför stora spänningar mellan glasyr och gods.
<i>krackelering</i>	Ytsprickning i form av nätmönster.

<i>laminering</i>	(Inom keramiken) icke önskvärd skiktbildning i skärven.
<i>lera</i>	Blandning av lermineral och finkorniga bergartsbildande mineral, t.ex. glimmer, kvarts; lera ger med lämplig mängd vatten en plastisk, formbar massa.
<i>lergods</i>	Poröst material framställt av röd- eller gulbrännande lera med eller utan tillsats av sand eller annat magringsmedel.
<i>majolika</i>	Beteckning på italiensk fajans. Ingår i gruppen kakelplattor. Ordet kommer från ön Mallorca som var en viktig mellanhamn vid skeppning av majolika från Spanien till Italien.
<i>meander</i>	Geometriskt ornament i form av en i räta vinklar bruten rak linje, ofta kombinerad eller sammanflätad med parallella linjer.
<i>Monocottura</i>	Italiensk benämning på vissa typer av torrpressade plattor som är engångsbrända, det vill säga gods och glasyr är brända vid samma tillfälle. Plattorna har låg vattenabsorption och ingår i gruppen klinkerplattor.
<i>Monoporosa</i>	Italiensk benämning på engångsbrända torrpressade plattor med grå-vitt eller gul-rött gods med vattenabsorption >10%, d.v.s. kakelplattor.
<i>mosaikplatta</i>	Beklädnadsplatta i litet format; plattorna levereras oftast med nät på baksidan eller klistrade på papper.
<i>opak</i>	Ogenomskinlig.
<i>poröst material</i>	Material med vattenabsorption.
<i>rectified tiles</i>	Engelskt uttryck för kantslipade plattor som har mycket god måttnoggrannhet.
<i>råglasering</i>	Glasering av obränt rågods.
<i>saltglasering</i>	Glasering genom att salt kastas in i ugnen under bränningens slutskede.
<i>seminitröst material</i>	Material med vattenabsorption av 3–10%.
<i>sintring</i>	Under upphettning fortlöpande process, innebärande en sammanbindning genom partiell förglasning eller omkristallisering av partiklar i keramiskt gods.
<i>”sjösten”</i>	Handelsnamn på plattor av kalksten/marmor som trumlats med sand för att få ett slitet utseende. S.k. sjösten är inte keramik.

<i>skröjbränning</i>	Kallas även biskvi- eller rågodsbränning, vilket avser den första bränningen av det råa godset som ger materialet dess hållfasthet.
<i>skärv</i>	Materialet i ett keramiskt föremål efter formgivningen, före eller efter bränningen.
<i>sockelplatta</i>	Platta med käl för golvsöcket.
<i>stengods</i>	Seminitröst till vitröst, icke genomskinligt, vitgrått till svart eller kulört (gult eller brunt) material framställt av en massa, huvudsakligen innehållande lera, fältspat och kvarts.
<i>strängpressning</i>	Pressning av plastisk massa genom munstycke i strängpress (även extrudering, våtpressning).
<i>taktegel</i>	Tegelpannor eller tegelplattor.
<i>tegel</i>	Lergods i byggnadsmaterial (tegelstenar, tegelpannor, tegelrör m.m.).
<i>terrakotta</i>	Hårdbränt, i allmänhet oglaserat lergods med rödgul till brun skärv, ofta innehållande chamotte eller annat magringsmedel.
<i>terrazzoplattor</i>	Gjutna plattor av cement och olika naturstensmaterial, med slipad yta. Kallas även <i>Cementmosaikplattor</i> . Ej keramik.
<i>torrpressning</i>	pressning av kornig massa med låg fuktalt i metallform under högt tryck
<i>tryckdekorer</i>	Dekorering med överföringstryck, d.v.s. dekor som överförs på godset från papper.
<i>tätbränt material</i>	Tätsintrat material, material med vattenabsorption <0,5%
<i>tätsintrat material</i>	Se <i>tätbränt material</i>
<i>tätskikt</i>	Skikt under keramiska plattor i våtutrymmen för vattenisolering. Kan bestå av flytande dispersioner som rollas eller penslas på underlaget. Även tätskikt i form av folier, mattor, förekommer.
<i>vattenabsorption</i>	Förhållandet mellan vikten av den största mängd vatten, som ett keramiskt material under visst tryck och viss tid kan uppta, och materialets vikt i torrt tillstånd; fuktkvoten anges i procent.
<i>vittröst material</i>	Material med vattenabsorption <3,0%.